

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)

z dnia 1 października 2014 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości —
Współpraca sądowa w sprawach cywilnych — Rozporządzenie (WE) nr 2201/2003 — Artykuły 8, 12
i 15 — Jurysdykcja w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej —
Postępowanie dotyczące pieczy nad dzieckiem, które ma zwykle miejsce pobytu w państwie
członkowskim miejsca zamieszkania swojej matki — Prorogacja jurysdykcji na rzecz sądu państwa
członkowskiego miejsca zamieszkania ojca tego dziecka — Zakres

W sprawie C-436/13

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie
prejudycjalnym, złożony przez Court of Appeal (England & Wales) (Civil division) (Zjednoczone
Królestwo) postanowieniem z dnia 2 sierpnia 2013 r., które wpłynęło do Trybunału tego samego dnia,
w postępowaniu:

E.

przeciwko

B.,

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: R. Silva de Lapuerta, prezes izby, K. Lenaerts, wiceprezes Trybunału, pełniący obowiązki
sędziego drugiej izby, J.L. da Cruz Vilaça, J.C. Bonichot i A. Arabadjiev (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: N. Wahl,

sekretarz: L. Hewlett, główny administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 15 maja 2014 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu E. przez C. Marín Pedreño, solicitor, D. Williamsa, QC, oraz M. Grational, barrister,
- w imieniu B. przez N. Hansen, solicitor, H. Setrighta, QC, E. Devereaux oraz R. Genovę Alquacil, advocates,
- w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez V. Kaye, działającą w charakterze pełnomocnika, oraz M. Graya, barrister,

* Język postępowania: angielski.

- w imieniu rządu niemieckiego przez T. Henzego oraz J. Kemper, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu hiszpańskiego przez M.J. Garcíę-Valdecasas Dorrego, działającą w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez M. Wilderspina oraz A.M. Rouchaud-Joët, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 8, 12 i 15 rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 (Dz.U. L 338, s. 1).
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu toczącego się pomiędzy E. (zwanym dalej „ojcem”) a B. (zwaną dalej „matką”) w przedmiocie jurysdykcji sądów Zjednoczonego Królestwa odnośnie do rozstrzygnięcia kwestii między innymi ustalenia miejsca zwykłego pobytu ich dziecka S. (zwanego dalej „S.”) i prawa ojca do osobistej styczności z dzieckiem.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Motyw 12 rozporządzenia nr 2201/2003 stanowi:

„Podstawy jurysdykcji w sprawach odpowiedzialności rodzicielskiej ustanowione w niniejszym rozporządzeniu ukształtowane są zgodnie z zasadą dobra dziecka, w szczególności według kryterium bliskości. Oznacza to, że jurysdykcja powinna należeć w pierwszej kolejności do sądów państw członkowskich zwykłego pobytu dziecka, z wyjątkiem niektórych przypadków zmiany miejsca pobytu dziecka lub w następstwie porozumienia zawartego między podmiotami odpowiedzialności rodzicielskiej”.

- 4 W ramach rozdziału II rozporządzenia nr 2201/2003, zatytułowanego „Jurysdykcja”, w sekcji 2, opatrzonej tytułem „Odpowiedzialność rodzicielska”, znajduje się art. 8, zatytułowany „Jurysdykcja ogólna”, który stanowi:

„1. W sprawach odpowiedzialności rodzicielskiej jurysdykcję mają sądy państwa członkowskiego, w którym w chwili wniesienia pozwu lub wniosku dziecko ma zwykły pobyt.

2. Ustęp 1 ma zastosowanie z zastrzeżeniem przepisów art. 9, 10 i 12”.

- 5 Artykuł 9 rozporządzenia nr 2201/2003, zatytułowany „Utrzymanie jurysdykcji wynikającej z poprzedniego miejsca zwykłego pobytu dziecka”, stanowi:

„1. W przypadku zgodnego z prawem przeprowadzenia się dziecka z jednego państwa członkowskiego do innego i uzyskania przez nie nowego zwykłego pobytu jurysdykcja sądów poprzedniego zwykłego pobytu dziecka zostaje utrzymana, w drodze wyjątku od art. 8, przez okres trzech miesięcy po przeprowadzce, w celu dokonania zmiany wydanego w tym państwie członkowskim orzeczenia dotyczącego prawa do osobistej styczności z dzieckiem wydanego w tym państwie członkowskim przed przeprowadzeniem się dziecka, jeżeli osoba uprawniona zgodnie z tym orzeczeniem do osobistej styczności z dzieckiem nadal zwykle przebywa w państwie członkowskim poprzedniego zwykłego pobytu dziecka.

2. Ustęp 1 nie ma zastosowania, jeżeli osoba uprawniona do osobistej styczności w rozumieniu ust. 1 uznała jurysdykcję sądów państwa członkowskiego nowego zwykłego pobytu dziecka poprzez udział w postępowaniu przed tymi sądami, nie kwestionując ich jurysdykcji”.

- 6 Artykuł 12 rozporządzenia nr 2201/2003, zatytułowany „Pozostałe jurysdykcje”, stanowi w ust. 3:

„Sądy państwa członkowskiego mają również jurysdykcję w odniesieniu do odpowiedzialności rodzicielskiej [...] jeżeli:

- a) dziecko ma istotny związek z tym państwem członkowskim, w szczególności z uwagi na fakt, że jeden z podmiotów odpowiedzialności rodzicielskiej ma zwykły pobyt w tym państwie członkowskim lub dziecko posiada obywatelstwo tego państwa członkowskiego;

oraz

- b) jurysdykcja sądów została wyraźnie lub w inny jednoznaczny sposób uznana przez wszystkie strony [wszystkich uczestników] postępowania w chwili wszczęcia postępowania oraz jest zgodna z dobrem dziecka”.

- 7 Artykuł 15 rozporządzenia nr 2201/2003, opatrzony tytułem „Przekazanie do sądu lepiej umiejscowionego dla osądzenia sprawy”, brzmi:

„1. W drodze wyjątku sądy państwa członkowskiego, do których jurysdykcji należy rozpoznanie sprawy co do istoty, jeżeli uznają, że sąd innego państwa członkowskiego, z którym dziecko ma szczególny związek, mógłby lepiej osądzić sprawę lub jej określoną część, oraz jeśli jest to zgodne z dobrem dziecka:

- a) zawieszają rozpoznanie sprawy lub odnośnej jej części i wzywają strony do wniesienia pozwu lub wniosku do sądu tego innego państwa członkowskiego zgodnie z ust. 4; lub
b) wzywają sąd innego państwa członkowskiego do uznania swojej jurysdykcji zgodnie z ust. 5.

2. Ustęp 1 ma zastosowanie:

- a) na wniosek jednej ze stron; lub
b) z urzędu; lub
c) na wniosek sądu innego państwa członkowskiego, z którym dziecko ma szczególny związek, zgodnie z ust. 3.

Przekazanie z urzędu lub na wniosek sądu innego państwa członkowskiego musi zostać zaakceptowane przez co najmniej jedną ze stron.

3. Przyjmuje się, że dziecko ma szczególny związek z państwem członkowskim, w rozumieniu ust. 1, jeżeli:

- a) dziecko uzyskało w tym państwie członkowskim zwykły pobyt po wszczęciu postępowania przed sądem, o którym mowa w ust. 1; lub
- b) dziecko miało wcześniej zwykły pobyt w tym państwie członkowskim; lub
- c) dziecko posiada obywatelstwo tego państwa członkowskiego; lub
- d) podmiot odpowiedzialności rodzicielskiej ma zwykły pobyt w tym państwie członkowskim; lub
- e) majątek dziecka znajduje się na terytorium tego państwa członkowskiego, a sprawa dotyczy środków ochrony dziecka w związku z zarządem, zabezpieczeniem lub rozporządzaniem tym majątkiem.

4. Sąd państwa członkowskiego, do którego jurysdykcji należy rozpoznanie sprawy co do istoty, określa termin, w którym wszczyna się postępowanie przed sądami innego państwa członkowskiego zgodnie z ust. 1.

Jeżeli postępowanie przed tymi sądami nie zostanie wszczęte przed upływem tego terminu, sąd rozpoznający sprawę ma nadal jurysdykcję zgodnie z art. 8–14.

5. Sądy tego innego państwa członkowskiego, z uwagi na szczególne okoliczności sprawy, o ile jest to zgodne z dobrem dziecka, mogą uznać swoją jurysdykcję w ciągu sześciu tygodni po wszczęciu postępowania zgodnie z ust. 1 lit. a) lub b). W tym przypadku sąd, przed którym wcześniej wszczęto postępowanie, uznaje brak swej jurysdykcji. W przeciwnym razie sąd, przed którym wcześniej wszczęto postępowanie, ma nadal jurysdykcję zgodnie z art. 8–14.

6. Sądy współpracują dla celów niniejszego artykułu, bezpośrednio lub za pośrednictwem organów centralnych wyznaczonych zgodnie z art. 53”.

- 8 W ramach rozdziału II rozporządzenia nr 2201/2003, zatytułowanego „Jurysdykcja”, w sekcji 3, opatrzonej tytułem „Przepisy wspólne”, znajduje się art. 16, zatytułowany „Wszczęcie postępowania przed sądem”, który stanowi:

„1. Uznaje się, że postępowanie przed sądem zostało wszczęte:

- a) w chwili, w której pismo wszczynające postępowanie lub pismo równorzędne jest wniesione do sądu, pod warunkiem że powód lub wnioskodawca nie zaniechał następnie podjęcia czynności, do których podjęcia był obowiązany celem doręczenia pisma stronie przeciwnej;

lub

- b) jeżeli pismo musi być doręczone przed wniesieniem do sądu, w chwili, w której organ odpowiedzialny za doręczenie otrzymał pismo, pod warunkiem że powód lub wnioskodawca nie zaniechał następnie podjęcia czynności, do których podjęcia był obowiązany celem wniesienia pisma do sądu”.

- 9 W ramach rozdziału III rozporządzenia nr 2201/2003, zatytułowanego „Uznawanie i wykonywanie”, w sekcji 1, opatrzonej tytułem „Uznawanie”, znajduje się art. 21, zatytułowany „Uznawanie orzeczeń”, który w ust. 1 stanowi:

„Orzeczenie wydane w jednym państwie członkowskim jest uznawane w innych państwach członkowskich bez potrzeby przeprowadzania specjalnego postępowania”.

- 10 Znajdujący się w ramach tej samej sekcji 1 art. 26 tego rozporządzenia, zatytułowany „Wyłączenie kontroli merytorycznej”, stanowi:

„Orzeczenie nie może być w żadnym wypadku przedmiotem kontroli merytorycznej”.

- 11 W ramach sekcji 4 rozdziału III rozporządzenia nr 2201/2003, zatytułowanej „Wykonalność określonych orzeczeń dotyczących prawa do osobistej styczności z dzieckiem oraz określonych orzeczeń, w których zarządzono powrót dziecka”, znajduje się art. 41, który w ust. 1 stanowi:

„Prawo do osobistej styczności z dzieckiem, o którym mowa w art. 40 ust. 1 lit. a), przyznane w wykonalnym orzeczeniu wydanym w jednym państwie członkowskim jest uznawane i wykonalne w innym państwie członkowskim bez potrzeby stwierdzenia wykonalności oraz bez możliwości sprzeciwienia się uznaniu, jeżeli orzeczenie uzyskało zaświadczenie w państwie członkowskim pochodzenia zgodnie z ust. 2.

Nawet jeżeli prawo krajowe nie przewiduje wykonalności orzeczenia przyznającego prawo do osobistej styczności z mocy samego prawa, sąd państwa członkowskiego pochodzenia może stwierdzić wykonalność orzeczenia, niezależnie od wniesienia jakiegokolwiek środka zaskarżenia”.

- 12 W ramach sekcji 6 rozdziału III rozporządzenia nr 2201/2003, zatytułowanej „Pozostałe przepisy”, znajduje się art. 47, który w ust. 2 stanowi w odniesieniu do „postępowania w sprawie wykonania orzeczenia”:

„Każde orzeczenie wydane przez sąd innego państwa członkowskiego oraz którego wykonalność została stwierdzona zgodnie z przepisami sekcji 2 lub dla którego wydano zaświadczenie zgodnie z art. 41 ust. 1 lub z art. 42 ust. 1, podlega wykonaniu na tych samych warunkach, które stosuje się do orzeczeń wydanych w tym państwie członkowskim.

W szczególności orzeczenie, dla którego wydano zaświadczenie zgodnie z art. 41 ust. 1 lub z art. 42 ust. 1, nie może podlegać wykonaniu, jeżeli nie da się go pogodzić z późniejszym wykonalnym orzeczeniem”.

Prawo Zjednoczonego Królestwa

- 13 Według sądu odsyłającego art. 8 Children Act 1989 (ustawy o ochronie praw dzieci z 1989 r.) zezwala sądom Anglii i Walii na wydawanie orzeczeń w przedmiocie miejsca pobytu („residence order”) oraz prawa do osobistej styczności z dzieckiem („contact order”), a także w przedmiocie zakazu niektórych działań („prohibited steps order”) i w celu rozwiązywania szczególnych kwestii („specific issue order”), które to kwestie mogą obejmować rozstrzygnięcia w sprawie powrotu dziecka pod daną jurysdykcję, miejsca, w którym dziecko powinno podlegać obowiązkowi szkolnemu, lub też w sprawie tego, czy dziecko powinno zostać poddane określonemu leczeniu.

14 Zgodnie z art. 2 ust. 1 lit. a) Family Law Act 1986 (ustawy – prawo rodzinne z 1986 r.):

„Sąd Anglii i Walii nie wyda orzeczenia na podstawie art. 1 ust. 1 lit. a) w odniesieniu do dziecka, chyba że:

a) przysługuje mu jurysdykcja na mocy [rozporządzenia nr 2201/2003] [...]”.

15 Według sądu odsyłającego orzeczenie wydane na podstawie art. 1 ust. 1 lit. a) w rozumieniu tego przepisu stanowi orzeczenie wydane przez sąd Anglii i Walii zgodnie z art. 8 ustawy o ochronie praw dzieci z 1989 r.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

16 Z postanowienia odsyłającego wynika, że posiadający obywatelstwo hiszpańskie ojciec i będąca obywatelką brytyjską matka (zwani dalej razem „rodzicami”) w chwili narodzin S. w dniu 27 maja 2005 r. zamieszkiwali od kilku lat w Hiszpanii, a S. był w tym państwie wychowywany aż do dnia 6 lutego 2010 r.

17 W tym to dniu, ponieważ rodzice rozstali się w listopadzie 2009 r., matka przeprowadziła się wraz z S. do Zjednoczonego Królestwa. W następstwie tej przeprowadzki rodzice bezskutecznie próbowali porozumieć się w kwestii podziału ich praw do opieki nad S., co doprowadziło do kilku postępowań sądowych w Hiszpanii i w Zjednoczonym Królestwie.

18 W dniu 21 lipca 2010 r. rodzice doszli do porozumienia (zwanego dalej „ugodą z dnia 21 lipca 2010 r.”) w kwestii przyznanego matce prawa do pieczy i przyznanego ojcu prawa do osobistej styczności z dzieckiem. Rodzice podpisali tę ugodę w obecności sekretarza Juzgado de Primera Instancia de Torrox (sądu pierwszej instancji w Torrox, Hiszpania). Ugoda z dnia 21 lipca 2010 r. została przedstawiona do zatwierdzenia przez ten sąd, który w dniu 20 października wydał postanowienie zatwierdzające postanowienia tej ugody (zwane dalej „orzeczeniem z dnia 20 października 2010 r.”).

19 W dniu 17 grudnia 2010 r. matka wszczęła postępowanie zgodnie z art. 8 Children Act 1989 przed Principal Registry of the High Court of Justice (England & Wales), Family Division (Zjednoczone Królestwo). Zażądała ona wydania orzeczeń w przedmiocie miejsca pobytu („residence order”), zmiany ustaleń w przedmiocie określonego w ugodzie z dnia 21 lipca 2010 r. i w orzeczeniu z dnia 20 października 2010 r. prawa do osobistej styczności z dzieckiem („contact order”) oraz orzeczenia w przedmiocie rozwiązania szczególnej kwestii („specific issue order”). Matka zażądała w szczególności ograniczenia przyznanego ojcu w ugodzie prawa do osobistej styczności z dzieckiem.

20 W dniu 31 stycznia 2011 r. ojciec wszczął postępowanie przed tym samym sądem, żądając wykonania orzeczenia z dnia 20 października 2010 r. zgodnie z art. 41 i 47 rozporządzenia nr 2201/2003.

21 W trakcie rozprawy w dniu 16 grudnia 2011 r. przed High Court matka potwierdziła, że zważywszy na ugodę z dnia 21 lipca 2010 r. i orzeczenie z dnia 20 października 2010 r., dokonała ona prorogacji jurysdykcji Juzgado de Primera Instancia de Torrox zgodnie z art. 12 ust. 3 tego rozporządzenia. Oświadczyła więc, że nie będzie sprzeciwiać się wykonaniu orzeczenia z dnia 20 października 2010 r., które zostało prawidłowo wykonane zgodnie z warunkami ugody z dnia 21 lipca 2010 r. Konkretnie sposoby korzystania przez ojca z prawa do osobistej styczności z dzieckiem zostały między innymi wyszczególnione do dnia 6 stycznia 2013 r.

22 W dniu 20 grudnia 2011 r. matka zwróciła się do Juzgado de Primera Instancia de Torrox z wnioskiem na podstawie art. 15 rozporządzenia nr 2201/2003 o przekazanie sprawy sądom Anglii i Walii w oparciu o prorogację jurysdykcji. W dniu 29 lutego 2012 r. Juzgado de Primera Instancia de Torrox wydał postanowienie w przedmiocie wniosku matki (zwane dalej „postanowieniem z dnia 29 lutego

2012 r.”), zgodnie z którym „[s]koro [orzeczenie z dnia 20 października 2010 r.] wydane w tej sprawie stało się prawomocne, a postępowanie zostało zakończone i między stronami nie toczy się przed sądem żadne postępowanie z zakresu prawa rodzinnego, nie ma powodu, aby stwierdzić brak wnioskowanej jurysdykcji”.

- 23 W dniu 30 czerwca 2012 r. matka wytoczyła ponownie postępowanie przed High Court, żądając stwierdzenia, że sądy Anglii i Walii mają obecnie jurysdykcję w sprawach z zakresu odpowiedzialności rodzicielskiej dotyczących S. z tego względu, że miejsce zwykłego pobytu S. znajduje się w Zjednoczonym Królestwie w rozumieniu art. 8 rozporządzenia nr 2201/2003. Orzeczeniem z dnia 25 marca 2013 r. High Court stwierdził swą jurysdykcję.
- 24 W dniu 21 maja 2013 r. sąd odsyłający udzielił ojcu zezwolenia na wniesienie odwołania od orzeczenia High Court z dnia 25 marca 2013 r.
- 25 W oczekiwaniu na rozpoznanie sprawy w postępowaniu apelacyjnym High Court stoi na stanowisku, że nie jest w stanie zarządzić nowych szczegółowych sposobów wykonania prawa do osobistej styczności z dzieckiem, w przedmiocie czego między rodzicami toczy się spór. High Court, powziawszy wątpliwości co do tego, czy posiada jurysdykcję w zakresie rozpoznania sprawy co do istoty, czy jedynie w zakresie wykonania ugody z dnia 21 lipca 2010 r. i orzeczenia z dnia 20 października 2010 r., nie dokonał żadnego rozstrzygnięcia odnośnie do okresu po 6 stycznia 2013 r.
- 26 W ramach tej apelacji ojciec podnosi zasadniczo, że High Court orzeczeniem z dnia 25 marca 2013 r. naruszył prawo, stwierdzając, iż sądy Anglii i Walii posiadają jurysdykcję w zakresie rozpoznania sprawy co do istoty. Jego zdaniem prorogacja jurysdykcji na podstawie art. 12 ust. 3 rozporządzenia nr 2201/2003 w dalszym ciągu wywołuje skutki po zakończeniu odnośnego postępowania, a tym samym stanowi podstawę jurysdykcji dla celów późniejszego wszczęcia jakiegokolwiek postępowania, jakie mogłoby okazać się konieczne do rozstrzygnięcia kwestii odpowiedzialności rodzicielskiej względem S. Ojciec uściśla również, że taka jurysdykcja, która w dalszym ciągu przysługuje sądowi, może zostać przekazana na mocy art. 15 rozporządzenia nr 2201/2003 poza toczące się postępowanie.
- 27 Matka utrzymuje, że prorogacja jurysdykcji sądów państwa członkowskiego na mocy art. 12 ust. 3 rozporządzenia nr 2201/2003 wywiera skutki prawne do momentu wydania prawomocnego orzeczenia w tym postępowaniu i że skutki te nie wykraczają poza ogłoszenie tego orzeczenia. Twierdzi ona ponadto, że art. 15 rozporządzenia nr 2201/2003 znajduje zastosowanie jedynie do szczególnych postępowań toczących się przed sądem państwa członkowskiego, a nie do jurysdykcji tego sądu w ogólności, a więc w braku toczącego się postępowania nie może nastąpić żadne przekazanie na podstawie tego przepisu.
- 28 Sąd odsyłający uściśla, że orzeczeniem z dnia 4 lipca 2013 r. Juzgado de Primera Instancia de Torrox stwierdził niewykonanie przez matkę postanowień ugody z dnia 21 lipca 2010 r. i nałożył na nią karę pieniężną w wysokości 16 000 EUR oraz rozważył możliwość oddania pieczy nad S. ojcu.
- 29 W tych okolicznościach Court of Appeal (England & Wales) (Civil division) postanowił zawiesić postępowanie i skierować do Trybunału następujące pytania prejudycjalne:
- „1) W sytuacji, kiedy miała miejsce prorogacja jurysdykcji sądu państwa członkowskiego w odniesieniu do sprawy z zakresu odpowiedzialności rodzicielskiej zgodnie z art. 12 ust. 3 [rozporządzenia nr 2201/2003], czy skutki tej prorogacji trwają do czasu wydania prawomocnego orzeczenia w takim postępowaniu, czy też wybiegają poza wydanie takiego prawomocnego orzeczenia?
- 2) Czy art. 15 [rozporządzenia nr 2201/2003] zezwala sądom państwa członkowskiego na przekazanie jurysdykcji w okolicznościach, kiedy nie toczy się żadne postępowanie w sprawie dziecka?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 30 Poprzez swoje pytanie pierwsze sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy jurysdykcja w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, prorogowana na podstawie art. 12 ust. 3 rozporządzenia nr 2201/2003 na rzecz sądu państwa członkowskiego, przed którym podmioty odpowiedzialności rodzicielskiej wszczęły postępowanie na podstawie wspólnego porozumienia, ustaje wraz z ogłoszeniem prawomocnego orzeczenia w ramach tego postępowania, czy też sądowi temu nadal przysługuje jurysdykcja po ogłoszeniu takiego orzeczenia.

Co do istotności i dopuszczalności pytania pierwszego

- 31 Na wstępie należy odrzucić podniesione zarówno przez Komisję Europejską, jak i przez rząd hiszpański argumenty mające na celu podważenie istotności czy dopuszczalności pierwszego pytania. W swych uwagach na piśmie Komisja utrzymuje, że z postanowienia z dnia 29 lutego 2012 r. wynika, iż Juzgado de Primera Instancia de Torrox stwierdził brak swej jurysdykcji na podstawie art. 12 ust. 3 rozporządzenia nr 2201/2003, a orzeczenie to powinno zostać uznane przez sąd odsyłający na podstawie art. 21 tego rozporządzenia.
- 32 Rząd hiszpański uważa, że sprawa w postępowaniu głównym dotyczy kwestii uznania i wykonania orzeczenia z dnia 20 października 2010 r., jak również zakazu jego kontroli merytorycznej w rozumieniu art. 21, 26, 41 i 47 rozporządzenia nr 2201/2003, ponieważ wniosek matki o zmianę postanowień ugody z dnia 21 lipca 2010 r. oraz tego orzeczenia został złożony w okresie krótszym niż dwa miesiące po wydaniu wspomnianego orzeczenia.
- 33 Jednakże po pierwsze, jak wskazali podczas rozprawy rząd hiszpański oraz rodzice, a także jak zasadniczo twierdzi Komisja, nic nie pozwala uznać, że postanowienie z dnia 29 lutego 2012 r. obejmuje jakiekolwiek rozstrzygnięcie w kwestii jurysdykcji sądu hiszpańskiego w zakresie rozpoznania sprawy co do istoty, którą to jurysdykcję sąd odsyłający powinien uznać na podstawie art. 21 rozporządzenia nr 2201/2003.
- 34 Po drugie, jak podczas rozprawy podnosiły matka oraz Komisja, należy rozważyć, że sprawa w postępowaniu głównym oraz pytanie pierwsze nie dotyczą, w przeciwieństwie do tego, co twierdzi rząd hiszpański, kwestii uznania i wykonania orzeczenia z dnia 20 października 2010 r., jak również zakazu jego kontroli merytorycznej w rozumieniu art. 21, 26, 41 i 47 rozporządzenia nr 2201/2003, lecz tego, czy sądowi odsyłającemu przysługuje jurysdykcja w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej na podstawie art. 8 ust. 1 tego rozporządzenia.
- 35 W szczególności należy uściślić, że jakkolwiek kwestię dotyczącą zasadności wniosku matki czy jego ewentualnie stanowiącego nadużycie charakteru, złożonego przed sądami Anglii i Walii w niecałe dwa miesiące po wydaniu orzeczenia w dniu 20 października 2010 r. i mającego na celu zmianę postanowień ugody z dnia 21 lipca 2010 r., a tym samym zastąpienie wspomnianego orzeczenia nowym orzeczeniem, powinien oceniać zgodnie z art. 8–15 rozporządzenia nr 2201/2003 sąd mający jurysdykcję w sprawach odpowiedzialności rodzicielskiej.
- 36 Ponadto, biorąc pod uwagę to, że w niniejszej sprawie bezsporne jest, iż w dniu ogłoszenia niniejszego wyroku nie zostało wydane odnośnie do S. żadne inne orzeczenie dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej przez żaden sąd, i że tym samym orzeczenie z dnia 20 października 2010 r. nie zostało zmienione ani zastąpione, należy stwierdzić, że orzeczenie to pozostaje w dniu ogłoszenia niniejszego wyroku w pełni wykonalne.

Co do istoty

- 37 Co się tyczy wykładni art. 12 ust. 3 rozporządzenia nr 2201/2003, trzeba przypomnieć, że przy dokonywaniu wykładni przepisu prawa Unii należy uwzględniać nie tylko jego brzmienie, lecz także jego kontekst oraz cele regulacji, której część on stanowi (wyrok Van Buggenhout i Van de Mierop, C-251/12, EU:C:2013:566, pkt 26 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 38 W tym względzie należy zauważyć, że ustalenie jurysdykcji sądu powinno nastąpić zgodnie z art. 8 ust. 1 rozporządzenia nr 2201/2003 „w chwili wniesienia pozwu” i zgodnie z art. 12 ust. 3 tego rozporządzenia „w chwili wszczęcia postępowania”. W tym zakresie art. 16 wspomnianego rozporządzenia uściśla, że uznaje się, iż postępowanie przed sądem zostało wszczęte zasadniczo „w chwili, w której pismo wszczynające postępowanie [...] jest wniesione do sądu”.
- 39 Ponadto do celów prorogacji jurysdykcji art. 12 ust. 3 lit. b) rozporządzenia nr 2201/2003 wymaga w szczególności, by w chwili wszczęcia postępowania jurysdykcja sądów państwa członkowskiego innego niż państwo zwykłego pobytu dziecka została wyraźnie lub w inny jednoznaczny sposób uznana przez wszystkich uczestników postępowania.
- 40 A zatem z brzmienia art. 8 ust. 1 i art. 12 ust. 3 tego rozporządzenia wynika, że jurysdykcję sądu w sprawach odpowiedzialności rodzicielskiej należy zweryfikować i ustalić w każdym poszczególnym wypadku, gdy przed sądem wszczynane jest postępowanie, co oznacza, że nie utrzymuje się ona po zakończeniu zawisłego postępowania.
- 41 Jeśli chodzi o kontekst, w jaki wpisują się art. 8 ust. 1 i art. 12 ust. 3 rozporządzenia nr 2201/2003, motyw 12 tego rozporządzenia uściśla, że jurysdykcja powinna należeć w pierwszej kolejności do sądów państw członkowskich zwykłego pobytu dziecka. Zgodnie z tym motywem art. 8 ust. 1 tego rozporządzenia stanowi, że w sprawach odpowiedzialności rodzicielskiej jurysdykcję mają co do zasady sądy państwa członkowskiego zwykłego pobytu dziecka.
- 42 Na podstawie motywu 12 i art. 8 ust. 2 rozporządzenia nr 2201/2003 odstępstwa od tej jurysdykcji ogólnej dopuszcza się jedynie w określonych wypadkach zmiany miejsca zamieszkania dziecka, przewidzianych między innymi w art. 9 tego rozporządzenia lub w następstwie ugody zawartej między podmiotami odpowiedzialności rodzicielskiej, o której mowa w art. 12 ust. 3 rzeczonego rozporządzenia.
- 43 Ponadto z art. 9 ust. 1 rozporządzenia nr 2201/2003 wynika, że w wypadku zmiany miejsca zwykłego pobytu dziecka jurysdykcja sądów państwa członkowskiego poprzedniego miejsca zwykłego pobytu dziecka zostaje utrzymana jedynie w celu dokonania zmiany wydanego przez te sądy orzeczenia przed przeprowadzeniem się dziecka, a w każdym razie nie dłużej niż przez okres trzech miesięcy po przeprowadzce.
- 44 Co się tyczy celów realizowanych przez rozporządzenie nr 2201/2003, należy zauważyć, że na podstawie jego motywu 12 podstawy jurysdykcji w sprawach odpowiedzialności rodzicielskiej ustanowione w tym rozporządzeniu ukształtowane są zgodnie z zasadą dobra dziecka, w szczególności według kryterium bliskości, oraz że jeden z określonych w art. 12 ust. 3 lit. b) tego rozporządzenia warunków wymaga, by prorogacja jurysdykcji stosownie do tego przepisu była zgodna z tą zasadą.
- 45 Z tego wynika, że jurysdykcję w sprawach odpowiedzialności rodzicielskiej należy ustalić przede wszystkim w świetle zasady dobra dziecka.
- 46 Tymczasem, jak słusznie podnieśli matka, rząd Zjednoczonego Królestwa oraz Komisja, o ile prorogację jurysdykcji uznaną przez podmioty odpowiedzialności rodzicielskiej małego dziecka w odniesieniu do konkretnego postępowania można uważać za zgodną z zasadą dobra tego dziecka, o tyle nie można

uznać, by taka prorogacja jurysdykcji pozostawała we wszystkich wypadkach, po zakończeniu postępowania, w odniesieniu do którego została ustalona, i podczas całego dzieciństwa danej osoby zgodna z dobrem tej osoby.

- 47 Tym samym należy stwierdzić, że gdy przed sądem zostało wszczęte postępowanie zgodnie z art. 12 ust. 3 rozporządzenia nr 2201/2003, dobro dziecka może podlegać ochronie jedynie w drodze badania w każdym poszczególnym wypadku, czy prorogacja jurysdykcji jest zgodna z tym dobrem.
- 48 Ponadto ponieważ wspomniany art. 12 ust. 3 ma na celu umożliwienie podmiotom odpowiedzialności rodzicielskiej wszczęcia, na podstawie wspólnego porozumienia i po spełnieniu innych przesłanek, postępowania przed sądem w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, co do oceny których sąd ten nie posiada zasadniczo jurysdykcji, nie można zakładać, że takie porozumienie trwa w dalszym ciągu we wszystkich wypadkach, po zakończeniu wszczętego postępowania i w odniesieniu do innych spraw, jakie mogą się później pojawić.
- 49 W rezultacie należy stwierdzić, że prorogacja jurysdykcji na podstawie art. 12 ust. 3 rozporządzenia nr 2201/2003 jest ważna tylko w odniesieniu do konkretnego postępowania, wszczętego przed sądem, którego jurysdykcja została prorogowana, i że jurysdykcja ta wygasa na rzecz sądu, któremu na podstawie art. 8 ust. 1 tego rozporządzenia przysługuje jurysdykcja ogólna, wraz z ostatecznym zakończeniem postępowania leżącym u podstaw prorogacji jurysdykcji.
- 50 Biorąc powyższe pod uwagę, na pierwsze pytanie prejudycjalne należy odpowiedzieć w ten sposób, że jurysdykcja w sprawach odpowiedzialności rodzicielskiej, prorogowana zgodnie z art. 12 ust. 3 rozporządzenia nr 2201/2003 na rzecz sądu państwa członkowskiego, przed którym podmioty odpowiedzialności rodzicielskiej wszczęły postępowanie na podstawie wspólnego porozumienia, ustaje wraz z ogłoszeniem prawomocnego orzeczenia w ramach tego postępowania.

W przedmiocie pytania drugiego

- 51 W świetle odpowiedzi udzielonej przez Trybunał na pytanie pierwsze nie ma potrzeby udzielania odpowiedzi na pytanie drugie, które zostało postawione na wypadek, gdyby jurysdykcja w sprawach odpowiedzialności rodzicielskiej, prorogowana na podstawie art. 12 ust. 3 rozporządzenia nr 2201/2003, utrzymywała się po ostatecznym zakończeniu postępowania leżącego u podstaw tej prorogacji jurysdykcji.

W przedmiocie kosztów

- 52 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym; do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

Jurysdykcja w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, prorogowana zgodnie z art. 12 ust. 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 na rzecz sądu państwa członkowskiego, przed którym podmioty odpowiedzialności rodzicielskiej wszczęły postępowanie na podstawie wspólnego porozumienia, ustaje wraz z ogłoszeniem prawomocnego orzeczenia w ramach tego postępowania.

Podpisy